

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET
POSTBOKS 8119 DEP
0032 OSLO

Oslo, 31. desember 2006

Vår ref: Jørgen Tysnes Fossum / DOK-2005-03609

Deres ref:

HØRING – FORSLAG OM MIDLERTIDIG ENDRING I FRISKOLELOVEN – STOPP FOR GODKJENNING AV FRITTSTÅENDE SKOLER – FORSLAG OM ENDRING I FAGSKOLELOVEN

Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, HSH, viser til departementets brev av 16.12.2005 om midlertidig endring i Friskoleloven, stopp for godkjenning av frittstående skoler og endring av fagskoleloven.

HSH støtter ikke forslagene til endringer i friskoleloven og fagskoleloven. HSH ber om at godkjente skoler får starte opp, og at stansen i godkjenningen av frittstående skoler oppheves.

HSH mener en god offentlig skole er god samfunns- og utdanningspolitikk. For at kommunene ikke skal "straffes" for at elever velger frittstående skoler, støttet HSH Bondevik-regjeringens forslag i revidert nasjonalbudsjett 2005 til endring av modellen for trekk fra den kommunale rammeoverføringen for elever som går på frittstående skoler.

Kunnskapsdepartementet er ansvarlig for grunnopplæringen i Norge. I dag ivaretas opplæringen gjennom et samspill mellom staten, offentlige skoler og friskoler. HSH vil påpeke at flere steder i Norge er elevene avhengig av friskolenes innstats for at de skal få den opplæringen de har krav på. Dette har ikke kommet frem i den offentlige debatten.

Høringsnotatets beskrivelse av omfanget av friskoler i Norge er upresist. Notatet omtaler utviklingen i antall friskolesøknader som et frislipp som truer den offentlige skolen. I dag går om lag 2% av elevene i grunnskolen og i underkant av 5% av eleven i videregående skole på friskoler. I internasjonal sammenheng er dette lavt og lavere enn i de andre skandinaviske landene. Friskolene må derfor betraktes som et korrektiv og et alternativ til den offentlige skolen – ikke en trussel.

Media og andre har flere ganger beskrevet utviklingen i andelen friskoler ved å sammenlikne dagens elevtall med søknader om godkjente elevplasser. Dette blir å sammenlikne "epler og pærer". Både offentlige skoler og friskoler, men kanskje særlig friskoler, vil ofte ha færre elever enn det skolen er godkjent for. Dette kan skyldes at elever flytter i løpet av skoleåret eller at skolene ikke klarer å fylle opp klassene ved skolestart.

I høringsnotatet hevdes det at hvis godkjennelsene for skoler som ikke har startet opp før 13. desember 2005 opprettholdes, vil det regionalt kunne bli en høy konsentrasjon av friskoler. I tynt befolkete områder er det av økonomiske årsaker ikke grunnlag for mange skoler. Hvis det for eksempel opprettes en friskole i Sørkedalen i Oslo, og det kun eksisterer én (offentlig) skole i området, vil dette medføre en friskoleandel på 50%. Hvis det ikke eksisterer en friskole i Sørkedalen, vil opprettelsen medføre en uendelig prosentvis økning i friskoler. Hvis det allerede eksisterer en friskole, vil økningen være 100%, hvis det eksisterer to skoler vil økningen være 50% osv. Dette viser at sammenlikninger med små tall stiller krav til analysen.

Høringsforslaget har vakt stor oppsikt og gitt næring til en juridisk debatt om hvorvidt regjeringen har anledning til å trekke tilbake godkjennelsene til friskoler som er godkjent, men som ikke har startet opp før 13. desember 2005. Det har også blitt stilt spørsmål ved hvorvidt det er korrekt forvaltningspraksis ikke å behandle nye friskolesøknader. HSHs juridiske vurderinger rundt disse forholdene følger vedlagt.

Høringsforslaget har også reist en debatt om mangfold i utdanningen og foreldre og elevers valgfrihet. På oppdrag fra HSH, utførte Analysehuset medio januar en landsdekkende spørreundersøkelse om folks holdninger til friskoler. Resultatet fra undersøkelsen følger vedlagt. 71% av de spurte ønsker et mangfoldig skoletilbud og mener det skal være mulig å velge en annen skole enn den offentlige. Undersøkelsen viser at det er særlig stor oppslutning rundt friskoler som utvider elevenes valgmuligheter utover det den generelle allmennfaglige utdanningen gir. For eksempel svarer 82% av de spurte at friskoler som driver innen musikk, dans og drama bør være tillatt i Norge, og henholdsvis 81% og 84% mener det bør være tillatt å drive internasjonale skoler og idrettsskoler (i friskoleregj). Det er også et klart flertall blant regjeringsparternes egne velgere som ønsker at det skal være mulig å velge andre skoler enn de offentlige.

Respondentene i undersøkelsen ble også spurt om de mener det er riktig eller galt å trekke tilbake godkjennelsen til skoler som allerede er godkjent. 73% mener at dette er en uakseptabel fremgangsmåte. Også her er regjeringen i utakt med egne velgere.

Det eksisterer lite forskning på samfunnskonsekvensene av at det eksisterer friskoler i Norge. Resultatet av dette har vært debatter som i større grad har vært basert på myter enn på fakta. I særlig grad har dette preget spørsmålet om hvorvidt friskoler bidrar til segregering. NIFU STEP og SØF (NTNU) har i regi av utdanningsdirektoratet tatt fatt på et stort forskningsprosjekt om konsekvensene av friskoleloven. Baselinerapport 2 *"Har frittstående skoler økt segregeringen?"* fra NIFU STEP er særlig interessant i denne sammenhengen. Studien sammenligner frittstående og kommunale skoler på grunnskolenivå og finner ingen konsekvent tendens til at en spesielt ressurssterk elite benytter friskoler i større grad enn den "jevne nordmann". Noen hovedfunn fra rapporten er:

- Graden av sosial segregering mellom skoler er ikke blitt forsterket på grunn av økt innslag av friskoler.
- Gjennomsnittseleven i frittstående skoler har tilsvarende sosioøkonomisk bakgrunn (foreldres inntekt, yrkestype, trygdestatus m.m.) som gjennomsnittseleven i den offentlige skolen, men det er større variasjon og spredning friskolene imellom. Frittstående skoler er ingen homogen gruppe og kan ikke skjæres over en kam.
- Det er ingen systematisk tendens til at bruken av friskoler er lavere blant familier med svak tilknytning til arbeidsmarkedet.
- Barn med innvandrerbakgrunn er godt representert i kristne friskoler.

- Skolepenger er trolig ikke et avgjørende hindrer for bruk av friskoler. Dette understøttes også av at familier med mange barn er overrepresentert i friskoler.

Rapporten fra NIFU STEP viser også at friskoler ikke er et udelt byfenomen. Generelt sett er det en større bruk av frittstående skoler i større byer. Samtidig viser studien at andelen elever i friskoler ikke er høyest i byområdene, men i grendene. I flere tilfeller hvor den offentlige skolen har blitt lagt ned, har en friskole overtatt oppgaven med å tilby skolegang til elever i distriktene.

Vårt samfunn har sterke tradisjoner for å gi befolkningen valgmuligheter. Dagens friskolelov har bidratt til økte valgmuligheter for familier med alminnelige inntekter, ved at de kan velge blant flere skoler enn det som omfattes av det offentlige tilbudet. Forslaget om bortfall av statsstøtte til godkjente friskoler, vil kunne bidra til økt segregering i skole-Norge. Uavhengig av statsstøtte vil foreldre med god økonomi kunne velge privatskoler (skoler uten statsstøtte) for sine barn. Faller støtteordningen bort, vil familieøkonomien bli avgjørende for friheten til å velge utdanning. Dette er ikke en ønsket samfunnsutvikling.

Regjeringen ønsker at den offentlige skolen skal satse på kunnskap, ferdigheter, arbeidsglede, mestring, selvstendighet og fellesskap. De foreslåtte endringene vil kunne motvirke dette. Friskoleloven erstattet krav om religiøst eller pedagogisk alternativ/mangfold med krav til innhold og kvalitet. Regjeringens innstramminger i friskoleloven medfører et skifte tilbake til den gamle privatskoleloven. Blant skolene som er godkjent, men som ennå ikke har startet opp, og blant skolene som nå ikke får sin søknad behandlet, tilbyr flere undervisning i dans, musikk, idrett og annen yrkesfaglig utdanning som ikke omfattes av dagens offentlige skoletilbud. Dette er skoler som dels bidrar til et positivt mangfold i utdanningstilbudet, og dels til å ivareta ulike elevers ulike behov på en bedre måte enn dagens tilbud, men som på ingen måte truer den offentlige skolen.

HSH vil også påpeke at vurderingen av hva som faller inn under ”religiøst eller pedagogisk alternativ” byr på en rekke praktiske avgrensingsproblemer.

HSH støtter på bakgrunn av ovennevnte ikke forslagene til endringer i friskoleloven og fagskoleloven. Vi ber derfor om at allerede godkjente skoler gis anledning til å starte opp, og at stansen i godkjenningen av frittstående skoler oppheves.

For foreldre og elever medfører regjeringens midlertidige endring stor usikkerhet for det fremtidige utdanningstilbudet. Skiftende rammebetingelser og redusert elevgrunnlag forvansker friskolenes planlegging og finansiering. HSH anmoder derfor departementet om en rask avklaring i denne saken.

Vennlig hilsen

**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**

Harald J. Andersen
Seksjonsleder

Jørgen Tysnes Fossum
Fagsjef